

Atskaite
par Rīgas Brīvostas pārvaldes un Latvijas Universitātes
2022. gada 17. maija līguma Nr. RBP_2022/31 izpildi
2024. gadā

Rīgas brīvostas teritorijā ligzdojošo ūdensputnu monitorings

Atskaites sagatavotājs un projekta vadītājs: Ivo Dinsbergs
Mag. biol., LU Bioloģijas institūta Ornitoloģijas laboratorija

Rīga 2024

Ievads

Daudzu ūdensputnu sugu un to populāciju lielums pēdējās desmitgadēs Eiropā ir būtiski samazinājies. Galvenais iemesls ir piemērotu ligzdošanas biotopu platību un kvalitātes samazināšanās. Līdzīgi procesi notiek arī Daugavas lejtecē Rīgas brīvostas teritorijā un tie galvenokārt saistīti ar ostas saimnieciskās darbības paplašināšanos, piemēram, jaunu terminālu izbūvi Krievu salā. Lai kompensētu ar ostas darbību saistīto ietekmi uz putnu populāciju, Rīgas brīvostas pārvalde veic pasākumus šīs ietekmes mazināšanai, piemēram, ūdensputnu ligzdošanai piemērotu teritoriju izveidošanu un uzturēšanu. Lai sekotu putnu sugu sastāva un skaita izmaiņām ūdensputnu ligzdošanai potenciāli piemērotajās vietās Rīgas brīvostas teritorijā un vajadzības gadījumā uzturētu un uzlabotu šo vietu piemērotību dažādu ūdensputnu ligzdošanai un citām dzīves norisēm, tiek veikts ligzdojošo ūdensputnu monitorings īpaši aizsargājamās teritorijās „Mīlestības saliņa” „Krēmeri”, kā arī Žurku salā..

Atskaite sagatavota saskaņā ar 2022. gada 17. maija līgumu Nr. RBP 2022/31, kas noslēgts starp „Rīgas Brīvostas pārvaldi un Latvijas Universitāti.
Atskaitē atspoguļota informācija, kas iegūta 2024. gada ligzdošanas sezonā: Žurku salā – 23. maijā, 20. jūnijā un 18. jūlijā; Krēmeros - 6. jūnijā un 26. jūnijā; Mīlestības salā – 6. jūnijā un 26. jūnijā. Iegūtie rezultāti salīdzināti ar iepriekšējo gadu datiem un sniegtas rekomendācijas par turpmāk veicamajiem darbiem augstākminētajās teritorijās.

Monitoringa rezultāti Žurku sala

Pirmās ligzdojošo ūdensputnu uzskaites Žurku salā tika veiktas 2002., 2003. un 2006. gadā, bet regulāri monitorings veikts no 2007. līdz 2015. un no 2018. līdz 2024. gadam. Šajā sezonā gadā Žurku sala apmeklēta 23. maijā, 20. jūnijā un 18. jūlijā.

Lai sekmētu ūdensputnu (galvenokārt kajveidīgo) ligzdošanu, Žurku salā kopš 2007. gada ir veikti biotopu uzlabojumi. To ietvaros sala tiek atbrīvota no krūmu un koku apauguma, daļēji arī no dažādiem saskalotiem atkritumiem. Pēdējo reizi apauguma likvidācija ir veikta 2023. gada pavasarī. Kopš 2007. gada notikušas arī citas izmaiņas gan uz pašas salas, gan tai blakus. Kā būtiskākās minamas 2009./2010. gadā pie salas Daugavas pusē uzbūvētā kuģu piestātne (estakāde), kas ar tiltiņu ir savienota ar pašu salu. Vismaz kopš 2020. gada pārkraušanas darbi šajā piestātnē (putnu ligzdošanas sezonas laikā) acīmredzot ir pārtraukti. Pēc 2010. gada uz salas uzstādīta navigācijas ierīce, salai abās pusēs ūdenī uzbūvēti pāļi kuģu pietauvošanai.

Šogad Žurku salā visu apmeklējumu laikā konstatētas bojā gājušas sudrabkaijas, kuras visticamāk nomedījis ir kāds plēsīgais putns, visdrīzāk, vistu vanags *Accipiter gentilis*. Vistu vanags vairākas reizes novērots arī Žurku salas tiešā tuvumā, kā arī zināms, ka Vecmīlgrāvī ligzdo vismaz viens pāris šo putnu. Līdzīgi kā pērn, arī šogad salā ir novērojamas ūdeņu strupastu (ūdēnzurku) *Arvicola terrestris* alas. Tomēr tā nav uzskatāma par draudu ūdensputniem, jo ir augēdāja.

Pērn daudzviet Latvijā kaiju kolonijās tika konstatēta putnu gripa, kas izraisīja putnu masveida bojāeju. Lai gan šogad nav saņemtas ziņas par būtisku putnu gripas izplatību, nav pamata domāt, ka šī slimība ir pilnībā pazudusi. Ļoti ticams, ka putnu gripas dēļ salā ligzdojošo sudrabkaiju skaits 2023. un 2024. gadā ir ievērojami sarucis. Neraugoties uz 2023. gada pavasarī veikto krūmu izciršanu, sala pamazām atkal aizaug ar krūmiem, vietām piekrastes joslā – ar niedrēm, bet šis apaugums šogad vēl nav tik liels, lai būtiski traucētu ūdensputnu ligzdošanai. Krūmu ciršana būs nepieciešama vien pēc 2025. gada sezonas beigām. Nesen veiktie krūmu ciršanas darbi ir nākuši par labu ligzdojošajiem putniem, īpaši pīlēm.

Aktīva cilvēku darbība un uzturēšanās salā arī 2024. gadā nav konstatēta. Kuģu pārkraušanas darbi pēdējo pāris gadu laikā netiek veikti. Cilvēku neesamība un pārkraušanas darbu pārtraukšana pozitīvi ietekmē uz salas ligzdojošos putnus, jo tie netiek pakļauti traucējumam ligzdošanas un mazuļu barošanas laikā.

Nav izslēgts, ka atsevišķas jaunās kaijas bija nogalinājuši Amerikas ūdele, tomēr tās darbība salā šogad ir ievērojami mazāka. Vienā gadījumā atrasta sudrabkaija, kas bija sapinusies makšķerauklā, kā rezultātā gājusi bojā (1. attēls). Atrastas arī vairākas beigtas meža pīles. Līdzīgi kā katru gadu, arī šogad katra apmeklējuma laikā tika konstatēti arī bojā gājuši putni bez redzamiem ārējiem ievainojumiem.

1. attēls. Makšķerauklā sapinusies un bojā gājusi sudrabkaija. Žurku sala, 2024. gada 18. jūlijs.

Ivo Dinsberga foto

1. tabula. **Ligzdojošo putnu skaits (pāri) Žurku salā laikā no 2002. līdz 2024. gadam.**

[illegible]

2024.gadā (1. tabula) salā kopā uzskaitītas 308 sudrabkaiju *Larus argentatus* ligzdas (2. attēls). Šogad konstatēto ligzdojošo sudrabkaiju pāru skaits ir lielāks kā gadu iepriekš, bet mazāks kā vidēji. Iespējamais iemesls, kādēļ ligzdojošo sudrabkaiju pāru skaits pēdējos divus gadus bijis salīdzinoši neliels, ir putnu gripa, tomēr droši pierādāms tas nav. Iepriekšējo gadu dati rāda, ka šādas straujas skaita svārstības ir novērotas arī citus gadus. Pirmajā apmeklējuma reizē 23. maijā lielākajā daļā ligzdu vēl bija olas, tomēr daļā ligzdu mazuļi jau bija izšķīlušies vai arī šķīlās. Otrajā apmeklējuma reizē 20. jūnijā jaunie putni vairumā gadījumu vēl nelidoja, 18. jūlijā visi mazuļi jau bija ieguvuši lidspēju.

2. attēls. Sudrabkaijas ligzda ar olām Žurku salā 2024. gada 23. maijā.

Ivo Dinsberga foto

3. attēls. Sudrabkaijas jaunais putns Žurku salā 2024. gada 20. jūnijā.
Ivo Dinsberga foto

4. attēls. Skats uz Žurku salu ziemeļu – dienvidu virzienā, 2024. gada 23. maijā.
Ivo Dinsberga foto

Pēdējo gadu laikā līdz ar pārkraušanas darbu pārtraukšanu uz Žurku salā esošās piestātnes sākuši ligzdot upes zīriņi *Sterna hirundo*. Pirmo reizi uz piestātnes šīs sugas putnu ligzdošana konstatēta 2020. gadā, kad tika uzskaitītas 40 ligzdas, šogad kopumā reģistrētas 36 ligzdas. Pirms 2020. gada upes zīriņu kolonija uz salas pēdējoreiz fiksēta 2008. gadā.

Šī gada 23. maijā uz piestātnes atrastas 36 upes zīriņu ligzdas (5., 6. un 7. attēls). Visas ligzdas konstatētas uz piestātnes dienvidu daļas. Nākamajā apmeklējuma reizē (20. jūnijā) - atrasta 31 aktīva ligzda – 29 ar olām, bet divās tikko šķīlušies mazuļi. Apmeklējot piestātņi 18. jūlijā, konstatēti ap 20 dažāda vecuma zīriņu mazuļi, visi piestātnes dienvidu daļā. Apmeklējuma laikā uzkrītoši bija redzams, ka zīriņu olas ir izmētātas pa visu piestātnes platformu. Iespējams, nepiemērotā substrāta (nav oļu) dēļ, vējš olas ir aizpūtis prom no ligzdām. Tomēr kopumā vērtējot, šogad izdzīvojušo mazuļu skaits varētu būt lielāks kā citus gadus.

5. attēls. Upes zīriņa ligzda uz Žurku salas piestātnes 2024. gada 23. maijā.
Ivo Dinsberga foto

6. attēls. Upes zīriņu ligzda ar nesen šķīlušos mazuli uz Žurku salas
piestātnes 2024. gada 18. jūlijā.
Ivo Dinsberga foto

7. attēls. Vairākas upes zīriņu ligzdas uz piestātnes Žurku salā 2024.
gada 23. maijā.
Ivo Dinsberga foto

Šajā ligzdošanas sezonā salā kopā atrastas 29 pīļu ligzdas (1. tabula, 9. attēls). Pirmajā apmeklējuma reizē (23. maijā) atrastas 21 meža pīļu ligzda: četras no tām jau izvestas, 15 vēl perē un divas izpostītas.. Konstatētas arī trīs pelēko pīļu *Anas strepera* ligzdas, kurās visās apmeklējuma brīdī vēl notika perēšana. Lai gan šogad jūrasžagatas *Haematopus ostralegus* ligzda netika atrasta, pēc putna uzvedības ir pamats uzskatīt, ka arī šogad tā uz salas ligzdoja.

Otrajā apmeklējumā (30. jūnijā) atrasta vēl četras meža pīļu ligzdas, kuras vēlāk sekmīgi izvestas. Pēdējā apmeklējuma laikā (12. jūlijā) tika pārbaudītas atlikušās ligzdas.

8. attēls. Tikko šķīlušies meža pīles pīlēni. Žurku sala, 2024. gada 20. jūnijs.
Ivo Dinsberga foto

Salīdzinot ar 2023. gadu salā ligzdojošo pīļu skaits šogad ir nedaudz pieaudzis un tas ir trešais augstākais kopš 2019. gada. Līdzīgi kā pērn, arī šogad, salīdzinot ar citiem gadiem, konstatēts krietni mazāk pelēko pīļu ligzdu – tikai trīs. Jāņem vērā, ka šī suga Žurku salā sākusi ligzdot tikai pēdējo gadu laikā, tādēļ jebkādi dati par potenciālām skaita izmaiņām vēl nav pietiekoši. Diezgan droši iespējams apgalvot, ka salā ligzdojošo pīļu skaits šogad bijis vēl lielāks, bet ligzdas netika atrastas to maskējuma dēļ vai novietojuma grūti pieejamās vietās (piemēram, zem betona blokiem).

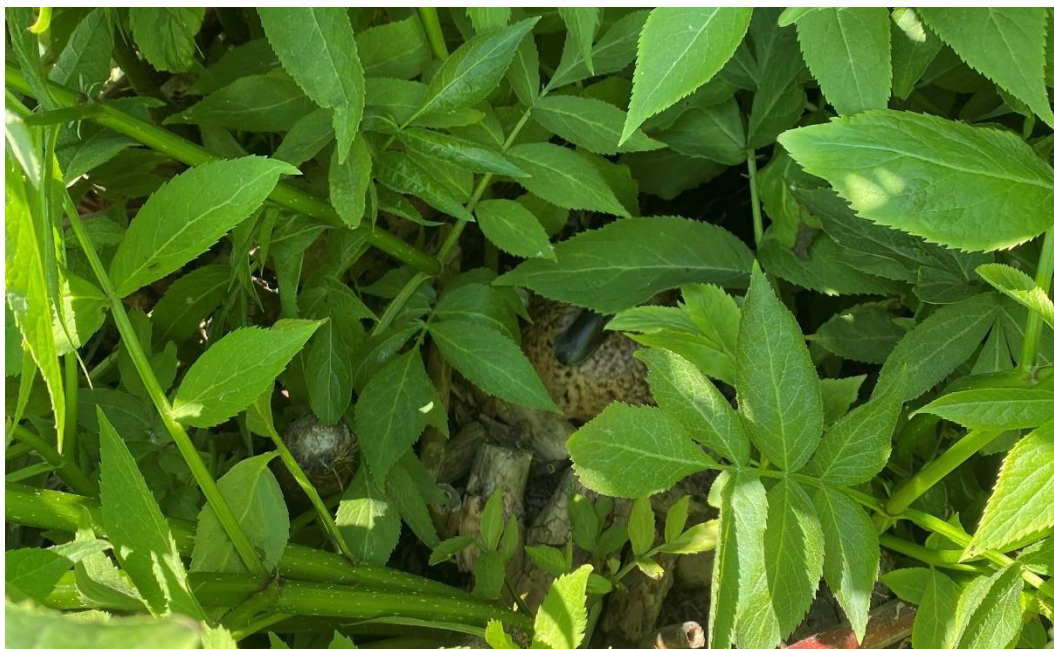
Šajā sezonā ir pieaudzis par sekmīgām uzskatāmu izvesto pīļu ligzdu skaits (3. tabula). No kopā zināmajām abu sugu pīļu 29 ligzdām, 23 jeb 79% uzskatāmas par sekmīgām, atlikušās sešas jeb 21 % nesekmīgo ligzdu iedalāmas izpostītajās (piecas ligzdas) un pamestajās (viena ligzda). Dalījumā pa sugām ligzdošanas sekmju rādītāji ir šādi (detalizēti skatīt 2. tabulā) – meža pīlei sekmīgas 20 jeb 77 % ligzdu, piecas (19%) izpostītas un viena (4 %) – pamesta. Pelēkajai pīlei no trim atrastajām ligzdām visas tika izvestas sekmīgi. Ligzdu pamešanas iemeslus nav iespējams droši noteikt – to var izraisīt traucējums vai arī pieaugušā putna bojāeja. Savukārt izpostītajās ligzdas daļā gadījumu tika atrastas pazīmes, ka postītājs bijis gan putns, gan zīdītājs. Viena meža pīles ligzda gājusi bojā krasta erozijas dēļ – ligzda bija uz nelielas kraujas, kas, acīmredzot, ūdenslīmeņa svārstību rezultātā tikusi noskalota (9. attēls).

9. attēls. Uz nelielas kraujas perējoša meža pīle Žurku salā 2024. gada 23. maijā. Vēlāk šī ligzda tika izpostīta krasta nobrukuma rezultātā.
Ivo Dinsberga foto

Sekmīgi izvesto ligzdu skaits ir salīdzinoši augsts, samērā maz ligzdu ir tikušas izpostītas vai pamestas. Ir izslēdzama cilvēka ietekme uz ligzdošanas sekmēm, jo sala ir ierobežotas piekļuves zonā, kā arī aktīvi pārkraušanas darbi nenotiek – līdz ar to cilvēku atrašanās uz salas ir minimāla (vai nav vispār).

Lai gan sekmīgo ligzdu procents šķietami ir pieaudzis, tāpat audzis arī daļēji sekmīgo jeb ligzdu ar nešķīlām olām, skaits. Līdzīgi kā iepriekšējo gadu apmeklējumu laikā, arī šogad ligzdās tika atrastas neizšķīlušās olas (3. tabula). Kopumā tādas bija 46 % jeb 12 meža pīļu ligzdās. Nevienā no trijām pelēko pīļu ligzdām neizšķīlušās olas netika atrastas. Kopējais pīļu ligzdu skaits, kurās atrastas šādas neizšķīlušās olas, ir 41 %, kas uzskatāms par ļoti augstu rādītāju. Vēl augstāks rādītājs bija tikai 2019. gadā, kad 55 % ligzdu tika atrastas neizšķīlušās olas. Salīdzinot ar citām pīļu ligzdošanas vietām (Engures un Kaņiera ezeri, dažādi dīķi), šeit konstatēts augsts šādu ligzdu īpatsvars, kurās, kaut arī sekmīgās ligzdās (izšķīlušies un izvesti mazuļi), bija arī nešķīlušās olas (vai nu neapaugļotas, vai mazulis nobeidzies olā pirms šķīšanās). Iespējams, ka augstais šādu “sliktu” olu procents saistīts ar to, ka pilsētas teritorijā ligzdojošās pīles vairāk uzturas urbānā, tātad arī neveselīgākā, piesārņotākā vidē, kas attiecīgi negatīvi ietekmē vairošanās sekmes.

10. attēls. Labi maskēta meža pīles ligzda ar perējošu mātīti tajā. Žurku sala 2024. gada 23. maijs.

Ivo Dinsberga foto

2. tabula. **Pīļu ligzdas Žurku salā 2024. gadā (kopsavilkums)**

Meža pīle, n=26

Izvestas ¹		Izvestas ar nešķīlām olām ²		Sekmīgas kopā ³		Izpostītas		Pamestas		Nesekmīgas kopā ⁴	
Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
8	31	12	46	20	77	5	19	1	4	6	23

Pelēkā pīle, n=3

Izvestas ¹		Izvestas ar nešķīlām olām ²		Sekmīgas kopā ³		Izpostītas		Pamestas		Nesekmīgas kopā ⁴	
Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
3	100	0	0	3	100	0	0	0	0	0	0

- 1. Skaitītas tikai 100% sekmīgi izvestas – izšķīlušās visas olas un mazuļi pametuši ligzdu
- 2. Skaitītas sekmīgās ligzdas kur mazuļi izšķīlušies un ligzdu pametuši, bet ligzdā palikušas neizšķīlušās olas
- 3. Par sekmīgām uzskatītas ligzdas (izvestas + izvestas ar nešķīlām olām)
- 4. Nesekmīgas ligzdas (izpostītas + pamestas)

3. tabula. **Žurku salā ligzdojošo pīļu ligzdošanas sekmes no 2019. līdz 2024. gadam**

Gads	Ligzdas ar zināmu likteni	100% sekmīgās ligzdas ¹		Sekmīgas ligzdas ar nešķīlām olām ²		Visas sekmīgās ligzdas ³		Nesekmīgas ligzdas ⁴		
	Skaitis	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Pamestas	Izpostītas	%
								sk.	sk.	
2019	18	6	33,3	10	55,6	16	88,9	2	0	11,1
2020	17	7	41,2	6	35,3	13	76,5	3	1	23,5
2021	34	10	29,4	11	32,4	21	61,8	6	7	38,2
2022	39	22	56,4	9	23,1	31	79,5	3	5	20,5
2023	25	8	32	8	32	16	64	7	2	36
2024	29	11	38	12	41,4	23	79,3	1	5	20,7
Kopā	162	108	68,1	56	42,9	120	75	22	20	25

- 1. Visu pīļu sugu 100% sekmīgās ligzdas – izšķīlušās olas un mazuļi pametuši ligzdu
- 2. Par sekmīgām uzskatītas ligzdas kur mazuļi izšķīlušies un ligzdu pametuši, bet ligzdā palikušas neizšķīlušās olas
- 3. Visas par sekmīgām uzskatītas ligzdas (100% sekmīgas + sekmīgas ar nešķīlām olām)
- 4. Nesekmīgas ligzdas (izpostītas + pamestas)

11. attēls. Reģistrēto pīļu ligzdu izvietojums un ligzdošanas sekmes Žurku salā 2024. gada sezonā.

12. attēls. Skats uz Žurku salu ziemeļu-dienvidu virzienā 2024. gada 18. jūlijā.
Ivo Dinsberga foto

13. attēls. Skats no pietātnes uz Žurku salas dienvidu daļu 2024. gada 23. maijā.
Ivo Dinsberga foto

Ieteikumi turpmākai darbībai

Žurku salu arī turpmāk rekomendējam uzturēt kā potenciālu kaijveidīgo un citu ūdensputnu (bridējputni, pīles) ligzdošanas vietu, jo citu šādu vietu gan Latvijā kopumā, gan Rīgā un tās apkārtnē, ir maz un to skaits turpina samazināties. Laikā no 2019. līdz 2024. gadam ligzdošanas apstākļi Žurku salā vērtējami kā labi, bet turpmāk jāplāno šīs salas periodiska atbrīvošana no krūmu atvasēm, vēlams reizi divos līdz trijos gados. Nocīstās krūmu atvases un nopļautās niedres noteikti jāsavāc un jāsadedzina. Nemot vērā krūmu augšanas ātrumu, kā arī pašreizējo stāvokli, krūmu izciršana būtu jāveic tikai pēc 2025. gada ligzdošanas sezonas.

Lai sekmētu upes zīriņu ligzdošanu un kolonijas saglabāšanos, ilgtermiņā būtu vērts apsvērt kādu daļu no Žurku salas noklāt ar grants un/vai oļu kārtu. Šādā veidā tiktu radītas upes zīriņiem un dažādiem bridējputniem piemērotas ligzdošanas vietas. Šobrīd šie putni mēģina ligzdot uz Žurku salā esošās piestātnes, kuras virsmas segums nav piemērots, tādēļ nereti ligzdošana ir nesekmīga. Vēl viena iespēja ir uz salas veidot speciālu platformu (tādējādi putniem imitējot piestātņi), ko pēc tam noklāt ar oļiem/granti, tomēr šāds variants būtu tehniski sarežģītāks un līdz ar to dārgāks, kā arī no piemērotības viedokļa putniem, visticamāk, būtiski neatšķirtos no pirmā varianta. Vieta kur, kā un kādā izmērā tieši veidot šo grants/oļu klājumu, būtu jāizvēlas, konsultējoties ar ornitologiem, kā arī ņemot vērā arī ekonomiskās un tautsaimniecības intereses (lai rastos pēc iespējas mazāks traucējums ostas darbībām un otrādi). Paredzams, ka piemērotas ligzdvietas izveide Žurku salā liktu uz piestātnes ligzdojošajiem putniem pārcelties ligzdot uz izveidoto ligzdvietu. Tas gan varētu nenotikt pirmajā sezonā, bet vairāku gadu laikā. Putnu pārcelšanās prom no piestātnes būtu arī kravu pārkraušanas darbu interesēs – būtu iespējams brīvāk un ilgākos periodos darboties uz piestātnes, nesatraucoties par putnu kolonijas apdraudējumu. Oļu laukumā būtu regulāri jāveic apsaimniekošana, bet tas būtiski neatšķirtos no pašreizējiem pasākumiem – nevajadzētu ļaut tam aizaugt ar krūmiem.

Sala arī turpmākajos gados jāapseko trīs reizes sezonā: maija vidū, jūnija sākumā – vidū un jūnija beigās – jūlija sākumā (atkarībā no konkrētā gada fenoloģijas), lai noskaidrotu ligzdojošo putnu sugu sastāvu un ligzdu skaitu, kā arī ligzdošanas sekmes gan kaijām, gan pīlēm un bridējputniem. Obligāti jākontrolē situācija attiecībā uz plēsīgajiem zīdītājiem (Amerikas ūdele, lapsa). Ja tie ieviesušies, jāveic pasākumi to iznīdēšanai.

Dabas liegums “Krēmeri”

Krēmeri - niedrāju un atklāta ūdens teritorija Daugavas kreisajā krastā - jau kopš 1980. gadiem ir zināms kā ūdensputnu, t.sk. lielo ķīru ligzdošanas vieta, tāpēc 1993. gadā tam noteikts dabas lieguma statuss.

Ūdens aizņemtajā lieguma teritorijā periodā no 2009. līdz 2012. gadam tikušas pļautas niedres, no krūmu aizauguma atbrīvota platība starp ezeriņu un Voleru ielu, kā rezultātā radās ar pļavai raksturīgu veģetāciju klāta teritorija. Tika izveidota arī neliela peldoša platforma, kuras mērķis bija piesaistīt ligzdošanai kajveidīgos putnus. Šie pasākumi deva pozitīvu rezultātu - pēc ilgāka pārtraukuma 2010. gadā šeit atsāka ligzdot lielie ķīri, kā arī citas, t.sk. aizsargājamas, ūdensputnu sugas. Vairākas ūdensputnu sugas izmantoja to kā atpūtas un barošanās vietu. Tomēr 2015. gadā lielo ķīru koloniju izpostīja lapsa, un tie šajā vietā turpmāk līdz 2019. gadam vairs neligzdoja. Ezeriņa krasti pilnībā aizauga ar biezu niedrāju, no ūdens tālākā piekraste – ar krūmiem, vēlāk jau ar kokiem. Līdz ar to pilnībā izzuda klajā krasta pļava, kas bija piemērota bridējputnu (ķīvīte, pļavas tilbīte, u.c.) ligzdošanai.

Rīgas brīvostas pārvalde 2018. gada nogalē veica vērienīgus biotopu apsaimniekošanas pasākumus, kas vērsti uz dabas lieguma veģetācijas pārveidošanu, pielāgojot to ūdensputnu ligzdošanas vajadzībām. Tie ietvēra ūdenstilpes krasta līnijas atbrīvošanu no krūmu un jauno koku apauguma, niedru un vilkvālīšu pļaušanu gar ūdens-krasta līniju. Līdz ar to izveidojās sekmīgai dažādu ūdensputnu grupu (zosveidīgie, bridējputni) gan ligzdošanai, gan barošanās un atpūtas vajadzībām nepieciešamā brīvā pieeja ūdenim. Tomēr tika atstātas arī pietiekami plašas neskartas niedrāja un vilkvālīšu platības, kuras putni varētu izmantot kā ligzdošanas vietas un slēptuves. Laikā no 2019. līdz 2020. gadam niedrāja un krastos izaugušā krūmāja pļaušana/ciršana nav veikta, kā rezultātā krasti bija noauguši ar krūmiem un kokiem līdz pat 5 m augstumā. 2021. gadā pēc sezonas atkal veikti apsaimniekošanas darbi, tādējādi situācija būtiski uzlabojās.

14. attēls. Skats uz Krēmeru ūdenstilpes centrālo daļu 2024. gada 6. jūnijā.
Ivo Dinsberga foto

15. attēls. Krēmeru ūdenstilpes piekraste 2024. gada 6. jūnijā.
Ivo Dinsberga foto

Krēmeru dabas liegums šogad tika apmeklēts divas reizes. Pirmais apmeklējums veikts 6. jūnijā, kad tika apmeklēta lieguma teritorija, ūdenstilpes piekraste, kā arī pati ūdenstilpe, tajā iebraucot ar laivu. Otrs apmeklējums veikts 26. jūnijā, kad apsekošana veikta no krasta. Divas apsekošanas reizes ir uzskatāmas par pietiekamām, lai objektīvi spriestu par teritorijas ornitofaunu. Ūdensputnu ligzdas, izņemot paugurknābja gulbi, netika konstatētas ne pirmajā, ne otrajā apmeklējuma reizē.

Šī sezona ligzdojošajiem ūdensputniem Krēmeros, salīdzinājumā ar citiem gadiem, ir vērtējama kā vidēji sekmīga. Būtiskas izmaiņas ligzdojošo ūdensputnu ziņā nav konstatētas. Pilnu novēroto ūdensputnu sugu sarakstu iespējams apskatīt 4. tabulā. Tika novērota meža pīle ar aizvilinošu uzvedību, kas varētu liecināt par ticamu ligzdošanu, bet droši pierādāms tas nav. Vienīgais ūdensputns, kura ligzdošana tika pierādīta, ir paugurknābja gulbis. Domājams, ka šis gulbju pāris šeit ligzdo jau vismaz pēdējos septiņus gadus. Netika konstatēta arī kajjveidīgo putnu ligzdošana. Ir pamats uzskatīt, ka 2020. gada pavasarī izveidojušos lielo ķīru koloniju (100-200 pāri) tā paša gada vasarā iznīcināja lapsa vai Amerikas ūdele. Pēc kolonijas iznīcināšanas putni nākamo gadu laikā vairs nav atgriezušies. Citu sugu ūdensputni novēroti tikai pārlidojot vai ūdenstilpi izmantojot kā barošanās vietu. Tāpat kā iepriekšējos gados, ezeriņos konstatēti bebri.

Redzams, ka pēc 2021. gada putnu ligzdošanas sezonas Rīgas brīvosta veikusi biotopu kopšanas darbus – krūmu izciršanu un niedru izplaušanu. Šīs darbības noteikti nāk par labu teritorijā sastopamajiem putniem. Veicot teritorijas apsekošanu atklāts, ka pirms vairākiem gadiem būvētais pļots, kas bija paredzēts kajjveidīgo putnu ligzdošanai, ir gandrīz pilnībā sadalījies. Pļosta virsūdens konstrukcija vēl atrodas peldošā stāvoklī, apaugusi ar augiem, tomēr plastmasas kannas, kas nodrošina tā peldspēju, vēja un citu apstākļu ietekmē ir sākušas atdalīties un tiek izpūstas/izskalotas ūdenstilpes krastos, tādējādi radot piesārņojumu.

Lai veicinātu pļavu biotopu saglabāšanos, Rīgas brīvostas pārvalde ir atbalstījusi priekšlikumu par kazu izmantošanu teritorijas noganīšanā. Priekšlikums tika apspriests ar ieinteresētajām pusēm un saņemtas ekspertu rekomendācijas. 2022. gada pavasarī ūdenstilpes piekrastē netālu no Voleru ielas ir izbūvēta novietne un aploks, kurā tiek turētas kazas (16. un 17. attēls). Kazu aploks nekādus traucējumus putniem nerada. Šogad kazu aploks ir ievērojami palielināts. Turpmākajos gados jāpievērš uzmanība tam, lai teritorija netiktu pārganīta – jāpalielina aploks vai jāsamazina kazu skaits.

16. attēls. Krēmeru ūdenstilpes piekraste, kur izbūvēts kazu aploks un novietne 2023. gada 24. maijā.

Ivo Dinsberga foto

Pērnā gada ziemā Rīgas brīvostas pārvalde finansēja arī septiņu mākslīgo ligzdvieta izvietojumu meža pīlēm (18. un 19. attēls). Ligzdvietas tika vienmērīgi izvietotas Krēmeru ūdenstilpes teritorijā (17. attēls). Pirmajā gadā pēc izvietojuma diemžēl neviena ligzdojoša meža pīle netika konstatēta. Arī 2024. gada sezonā pīļu ligzdošana mākslīgajās ligzdvietās netika konstatēta. Pārbaudot izvietotās mākslīgās ligzdas 6. jūnijā, nav konstatētas ligzdošanas pazīmes, bet vairākās ir atrastas pūkas un spalvas, kas norāda, ka pīles ligzdās ir uzturējušās. Viena no ligzdvietām bija bojāta ārējo apstākļu (iespējams, vēja) ietekmes rezultātā un tai tika veikts remonts. Ticamākais iemesls, kādēļ neviena no ligzdām nav bijusi apdzīvota, ir tas, ka lokālās populācijas meža pīles vēl nav apguvušas šo jauninājumu un tā piedāvātās priekšrocības. Domājams, ka kādā no turpmākajiem gadiem pīles sāks izmantot mākslīgās ligzdas. Gadījumā, ja pīles mākslīgās ligzdas atzīs par piemērotām, būtu vērts apsvērt vēl papildu ligzdvieta izvietojumu, jo pīles mēdz ligzdot salīdzinoši blīvi.

17. attēls. Krēmeru ūdenstilpē izvietoto mākslīgo ligzdviētu telpiskais attēlojums.

18. attēls. Mākslīgās ligzdas uzstādīšana Krēmeru ūdenstilpē 2023. gada 7. februārī.
Andra Stīpnieka foto.

19. attēls. Mākslīgā ligzdvieta ligzdošanas sezonas laikā – 2023. gada 24. maijā.
Ivo Dinsberga foto

4. tabula. **Krēmeru liegumā ligzdojošie un novērotie ūdensputni laikā no 2008. līdz 2024.gadam**

Gads	2008	2009*	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Suga																	
Cekuldūkuris							1 ligzda	?*					≥1 pāris				
Lielais dumpis	?	?	?	?	?	1 pāris	?	1 pāris	1♂**	1♂	1♂	1♂	1♂	1♂			
Zivju gārnis	?	?	2 eks.	5 eks.	1 eks.	4 eks.	3 eks.	?	1 eks.	1 eks.	2 eks.	1 eks.			1 eks.	1 eks.	3 eks.
Lielais baltais gārnis			gārnis		1 eks.						2 eks.	1 eks.					1 eks.
Laucis	1 pāris?	?	?	4-5 pāri	daži pāri	>3 pāri	10 ligzdas, 1 perējums	>5 ligzdas	5 eks.	>6 eks.	?	2 eks.,1 pāris, 3 eks	≥2 ligzdas	≥1 ligzda		2 eks.	1 eks.
Ūdensvistiņa							1 pāris						1 pāris?				
Dumbcālis									>5♂	>5♂	1♂	1♂	1♂	1♂			
Sudrabkaija							daži eks.				pārlido					pārlido	pārlido
Lielais ķīris		desmiti eks.	20-30 pāri	150-200	150-200	250	150	300				50-100 pāri	100-200 ligzdas			pārlido	
Upes zīriņš										pārlido	pārlido	1 barojas			1 barojas		
Ķīvīte		?	1 pāris	4-5 pāri	3-5 pāri	2 pāri	1 pāris	1 pāris			1 eks. pārlido	10 eks., 1 pāris					
Upes tārtiņš												2 pāri riesto			1 eks.		
Smilšu tārtiņš											2 eks.				1 eks.		
Upes tilbīte												1 eks.					
Mērkaziņa											2 eks.	2, 1 eks.					
Paugurknābja gulbis		?	1 pāris	1 pāris	1 pāris	1 pāris	1 pāris	1 pāris		1 ligzda	1 pāris	1 ligzda	1 ligzda	1 ligzda	1 ligzda	1 ligzda	
Baltvēderis							1♂		5 eks.			1♂					
Meža pīle	1 pāris	?	daži pāri	>2 pāri	daži pāri, 26 eks.	daži pāri	22 ♂; vairāki pāri, 1 ligzda	vairāki pāri	7 eks.	1 ♀ ar mazuļiem	1 ♀ ar mazuļiem	22 eks.	≥2 pāri	≥1 ligzda +21 eks.			ap 20
Platknābis				1 pāris?	?	?	2♂		1♀,2♂			2 eks.	2♂				
Kriklis				1 pāris?	?	?	?		10 eks.	1 pāris, >18 eks.							
Priekške		?	1 pāris	1 pāris?	?	?	?	2 pāri?		1 pāris		1 eks.		2♂			
Pelēkā pīle										1 pāris	1 pāris	2 pāri					
Brūnkaklis									1♂								
Niedru līja	?	?	1 eks.	1 pāris?	?	1 pāris	?	1 pāris?		1 pāris?	1 eks.	1 eks.,1♀	1 ♀		1 eks.	1 eks.	1 pāris

*? – iespējama ligzdošana, skaits nav zināms; ** ♂- tēviņš; *** ♀- mātīte

Citi ar ūdenstilpēm saistīti zvirbuļveidīgie putni: somzīlīte, bārdzīlīte, ceru ļauķis, niedru strazds, lakstīgala, niedru stērste.

Ieteikumi turpmākai darbībai

Pēc iepriekšējā sezonā veiktajiem ūdenstilpes pļaušanas/attīrīšanas darbiem pļaušanas un attīrīšanas darbi šogad nav nepieciešami.

Diemžēl bez plēsīgo zīdītāju (Amerikas ūdele, lapsa) kontroles (izķeršana un/vai likvidācija) nav iespējama sekmīga kaijveidīgo ligzdošanas koloniju izveidošanās un vairuma citu ūdensputnu ligzdošana.. Kontroles pasākumi jāveic ziemā un pavasarī līdz aprīlim (pirms ligzdošanas sezonas sākuma). Bez šī pasākuma īstenošanas pat ideāla biotopa izveidošanai var būt ne tikai neitrālas, bet pat negatīvas sekas – putni ligzdošanu uzsāks, bet rezultātā kļūs par vieglu upuri iepriekšminētajiem zīdītājiem. Gan kaiju kolonijas neesamības dēļ, gan arī pašu plēsēju darbības rezultātā citu ūdensputnu, (piemēram, pīļu) ligzdošanas sekmes būs daudz zemākas vai Krēmerus kā ligzdošanas vietu pīles neizvēlēsies. Tā kā publiskās vietās pilsētas teritorijā plēsēju kontrole ir problemātiska (neiespējama), būtu nepieciešami pasākumi, lai ligzdojošos putnus no tiem pasargātu. Pirmais solis – izvietotas mākslīgās ligzdvietas meža pīlēm – jau ir veikts. Gadījumā, ja turpmākajos gados visas mākslīgās ligzdas būs aizņemtas, būtu vērts apsvērt papildu ligzdu izvietošanu, bet pašlaik tas nav nepieciešams.

Iedzīvotāju intereses veicināšanai un zināšanu palielināšanai par dabas vērtībām Rīgā ezeriņa austrumu krastā ieteicams izveidot vienkāršu, nelielu, apmēram 2-3 m augstu novērojumu platformu. Uz platformas varētu būt izvietotas arī informācijas plāksnes par tuvējā apkārtnē sastopamajiem putniem.

Dabas parka „Piejūra” dabas lieguma zona „Mīlestības saliņa”

Pirms vairāk nekā 10 gadiem - 2009. gadā - notika vērienīgi biotopu uzlabošanas darbi Mīlestības saliņas dienvidaustrumu (centrālajā) ezeriņā. Lai uzlabotu ūdensputnu ligzdošanas apstākļus, tika izveidotas vairākas mākslīgas saliņas, kā arī noenkurots peldošs plosts (kas patlaban pilnībā izjucis un izskalots krastā). Šo pasākumu mērķis bija piesaistīt ligzdošanai vispirms kaijveidīgos (lielais ķīris, upes zīriņš), pēc tam arī citus ūdensputnus – pīles, bridējputnus. Diemžēl šie pasākumi tā arī nav devuši gaidītos rezultātus, jo turpmākajos gados kaijveidīgo un/vai bridējputnu ligzdošana šeit ne reizi nav konstatēta. Iespējamie iemesli minēti jau iepriekš, proti, šo sugu putnu populācijas pēdējās desmitgadēs skaitliski samazinājušās gan Latvijā, gan plašākās apkārtnējās teritorijās, un vienkārši nav putnu, kas varētu tās aizņemt. Patlaban gan centrālā, gan ziemeļu ezeriņa krasti ir pilnībā aizauguši ar blīvu niedru gredzenu, daudz ir arī krūmu un koku. Mākslīgajās saliņās šobrīd izveidojusies pļavu augāja veģetācija, kas daļēji piemērota ūdensputnu ligzdošanai, bet arī tās sākušas aizaugt ar krūmiem. Salas dienvidu piekrastē kokos izvietoti vairāki gaigalām un lielajām gaurām ligzdošanai paredzēti piemēroti būri. Visa sala kopumā redzama 21. attēlā. Teritorija starp abiem ezeriņiem, t.sk. to krasti gar kanālu, arī aizauguši ar vienlaidu niedrāju.

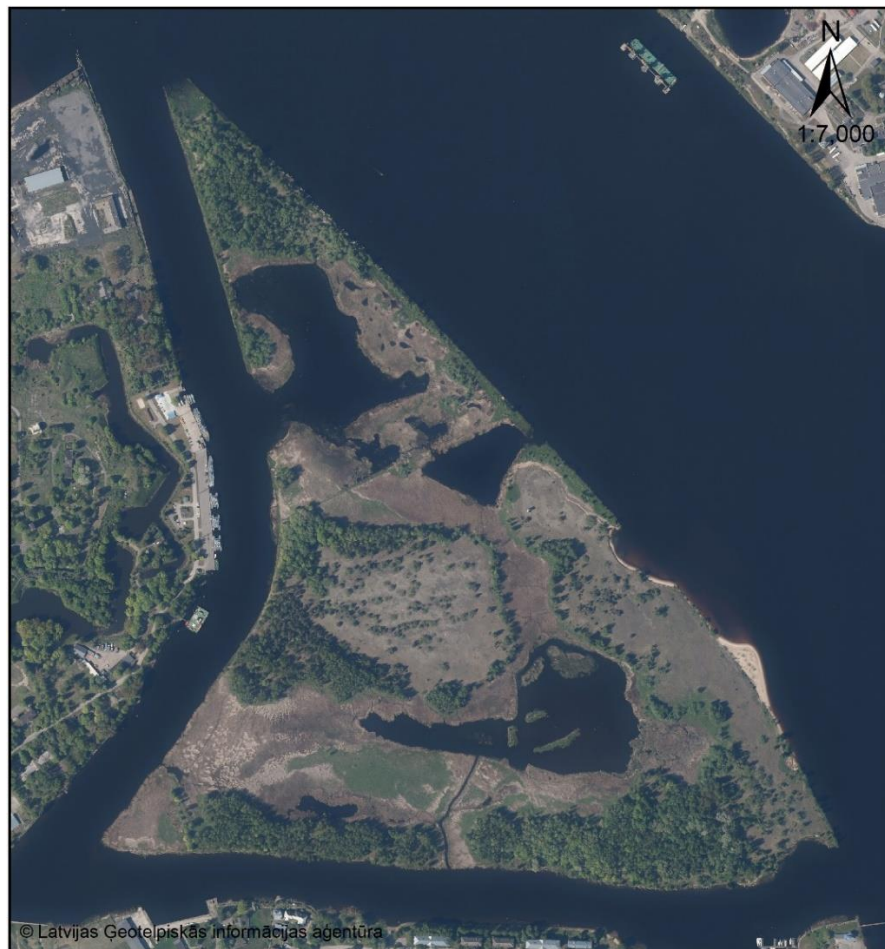
Šogad Mīlestības saliņa apmeklēta 6. jūnijā un 26. jūnijā, iebraucot tās centrālajā ezeriņā ar laivu, kā arī aplūkojot to no novērošanas torņa un apstaigājot mežu un kāpas. Ne veģetācijas, ne putnu klātbūtnes ziņā būtiskas izmaiņas kopš 2015. gada nav notikušas. Ūdeņos ap salu, abos ezeriņos, niedrājā un centrālo ezeriņu ieskaujošajā mežā un pļavās novēroto putnu saraksts apskatāms 5. tabulā.

Apmeklējuma laikā salas apkārtnē, ezeriņos un niedrājā konstatētas 14 ar ūdeņiem saistītas putnu sugas (5. tabula). Vairākas no tām ligzdo Mīlestības saliņas teritorijā, bet daļa izmanto teritoriju kā barošanas un atpūtas vietu vai vienkārši pārlido tranzītā. Centrālajā ezeriņā, līdzīgi kā citus gadus, atrasta paugurknābja gulbja ligzda (25. attēls), kā arī novērots paugurknābja gulbju pāris ar mazuļiem. Šogad teritorijā novērotas aptuveni 100 meža pīles – spalvmetēji. Šīs pīles konkrētajā vietā uzturās laikā, kad notiek to spalvu maiņa un pīles īslaicīgi zaudējušas lidspēju. Salas piekrastē Daugavas krastā novērota lielās gauras *Mergus merganser* mātīte ar mazuļiem. Pārbaudot vairākus salas dienvidu galā kokos izvietotos gauru/gaigalu būrus, ligzdošana tajos

netika konstatēta. Uz salas ir atrodams samērā daudz vecu koku ar dobumiem un pusdobumiem, kuros lielā gaura varētu ligzdot, tomēr neviena ligzda nav atrasta.

Salas pļavā un ar mežu klātajās teritorijās konstatētas 20 ar ūdeņiem tieši nesaistītas putnu sugas (6. tabula), galvenokārt zvirbulveidīgie putni (18 sugas), kā arī vistu vanags *Accipiter gentilis*. Šie putni izmanto salu gan kā ligzdošanas, gan kā barošanās un atpūtas vietu. Divas no reģistrētajām zvirbulveidīgo putnu sugām - brūnā čakste *Lanius collurio* un sila cīrulis *Lululla arborea* - iekļautas MK īpaši aizsargājamo sugu sarakstā.

Uz Mīlestības salā ligzdojošajiem ūdensputniem negatīvu iespaidu atstāj to pastāvīgi apdzīvojošās pelēkās vārnas *Corvus cornix*. Jau daudzus gadus to apdzīvo bebri (atrasta māja un alas) un stirnas. Šie zīdītāji ūdensputnu ligzdošanu neapdraud.

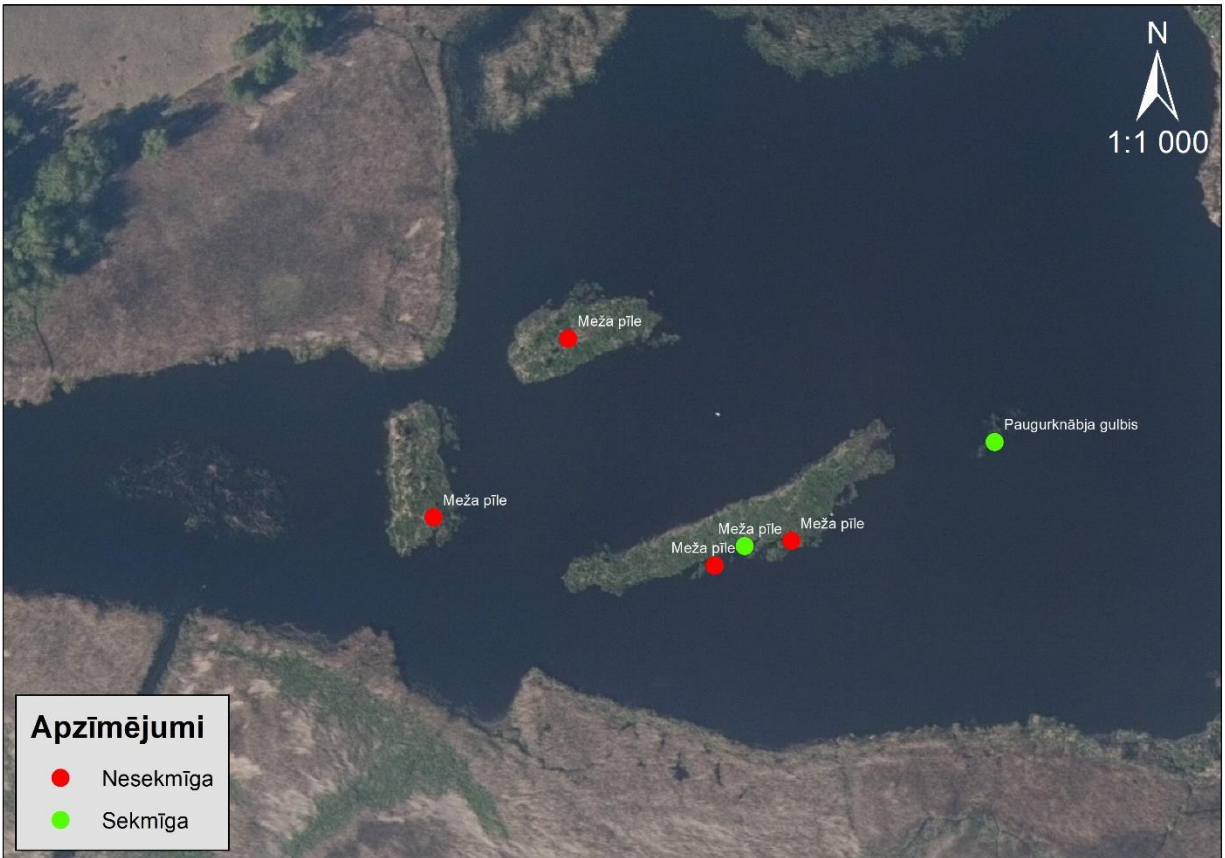
21. attēls. Mīlestības salas 2020. gada aerofotouzņēmums.

**5. tabula. Mīlestības salīnā 2024. gadā,
apmeklējumu laikā konstatētie, ar ūde-
ņiem saistītie putni**

Suga	Skaits	Statuss*
Cekuldūkuris	1	Ligzdo
Laucis	2	Ligzdo
Paugurknābja gulbis	4	Pāris ar mazuļiem
Lielā gaura	2	Mātīte ar mazuļiem
Meža pīle	≥5	ligzdo
Seivi ķauķis	1	Dzied
Niedru strazds	1	Dzied
Ceru ķauķis	2	Dzied
Ezeru ķauķis	3	Dzied
Niedru līja	1	Pārlido
Niedru stērste	4	Dzied
Lielais baltais gārnis	1	Pārlido
Sudrabkaija	1	Pārlido
Niedru strazds	1	Dzied

**6. tabula. Mīlestības salīnā 2024. gadā,
apmeklējumu laikā konstatētie, ar
ūdeņiem tieši nesaistītie putni**

Suga	Skaits	Statuss
Mazais svilpis	3	Dzied
Žubīte	2	Dzied
Iedzeltenais ķauķis	1	Dzied
Lakstīgala	2	Dzied
Vārna	1	Novērots
Vistu vanags	2	Ligzdo
Brūnspārnu ķauķis	1	Dzied
Dzeltenā stērste	1	Dzied
Dzeltenā cielava	1	Novērots
Zaļžubīte	1	Novērots
Lielā zīlīte	2	Dzied
Zilzīlīte	1	Dzied
Melngalvas ķauķis	2	Dzied
Vītītis	2	Dzied
Koku čipste	1	Dzied
Čuņčiņš	2	Dzied
Brūnā čakste	1	Novērots
Svīre	5	Novērots
Svirlītis	2	Dzied
Sila cīrulis	1	Dzied

22. attēls. **Mīlestības saliņas centrālajā ūdenstilpē 2024. gada sezonā atrastās pīļu ligzdas.**

Šī gada sezonā Mīlestības salas centrālajā ezeriņā tika atrastas piecas meža pīļu ligzdas (22. attēls). No minētajām ligzdām sekmīgas bija tikai viena, pārējās četras tikušas izpostītas. Kopējo vērtējumu par to, cik sekmīgi vērtējama šī sezona, sniegt ir grūti, jo atrasto ligzdu skaits ir neliels. Šī sezona noteikti ir vērtējama labāk kā 2022. gads, kad tika izpostītas pilnīgi visas ligzdas. No vienas no ligzdām ir aiznestas olas, kas liecina par to, ka postītājs bijis putns. Vēl vienu ligzdu izpostījis zīdītājs (Amerikas ūdele?), bet atlikušo ligzdu postītājs nav nosakāms, iespējams, tās gājušas bojā applūstot. Šogad apmeklējumu laikā tika novēroti divi lauču pāri ar mazuļiem. Ezeriņā novērots cekuldūkuru pāris ar mazuļiem, kas liecina par sekmīgu ligzdošanu.

23. attēls. Meža pīles ligzda Mīlestības saliņas centrālajā ezerā uz salas 2024.
gada 6. jūnijā.
Andra Stīpnieka foto

24. attēls. Meža pīles ligzda uz vienas no mākslīgajām saliņām 2024. gada 6. jūnijā.

Andra Stīpnieka foto

25. attēls. Izvesta paugurknābja gulbja ligzda Mīlestības saliņas centrālajā ezeriņā 2024. gada 6. jūnijā.

Andra Stīpnieka foto

Ieteikumi turpmākai darbībai

Mīlestības saliņas ezeriņi patlaban savu nozīmi kā kaijveidīgo putnu (lielais ķīris, upes zīriņš) ligzdošanas vieta lielā mērā ir zaudējusi, kaut arī salas teritoriju kā ligzdošanas, barošanās un atpūtas vietu izmanto vairāku sugu ūdensputni. Arī līdzšinējie pasākumi ligzdošanas apstākļu uzlabošanai nav devuši cerētos rezultātus. Par galvenajiem iemesliem uzskatāmi divi: populāciju brīvo rezervju trūkums, kas neļauj kolonizēt jaunas, ligzdošanai piemērotas teritorijas un plēsēju (Amerikas ūdeles, lapsas un vārnas) darbība salā.

Būtu jāveic ļoti vērienīgi biotopu pārveidošanas pasākumi, lai panāktu situācijas uzlabošanos, un diemžēl arī tad nav garantijas, ka ūdensputni teritorijā atsāks ligzdot. Tomēr tāpat kā līdz šim līdzekļu esamības gadījumā iesakām: pirmkārt – izvietot mākslīgās ligzdvietas meža pīlēm. Otrkārt - vēlams būtu brīvas pieejas ūdenim izveidošana (niedrāja izpļaušana) vismaz 50 m garā un 20-30 m platā joslā abu ezeriņu krastos. Mīlestības salas apsekošana jāturpina arī turpmākajos gados.

Kopsavilkums

Apkopojot pēdējo gadu laikā Žurku salā, Mīlestības salā un Krēmeros veiktos novērojumus un izmantojot kopš 2008. gada ievāktos datus, šajās Rīgas brīvdabas teritorijās, secināts sekojošais:

1. **Žurku salā**, pateicoties tās regulārai attīrīšanai no krūmiem, kaijveidīgajiem putniem un pīlēm ir piemēroti apstākļi ligzdošanai ar augstām ligzdošanas sekmēm. Šogad salā tika atrastas 308 sudrabkaiju ligzdas, kas ir aptuveni vidējais rādītājs, un krietni vairāk kā pērn. Žurku salas kolonija ir uzskatāma par vienu no lielākajām (iespējams – lielāko) sudrabkaiju koloniju Latvijā. Trešo sezonu pēc kārtas uz piestātnes ligzdoja upes zīriņi – atrastas 36 ligzdas un šogad ligzdošanu varētu vērtēt kā sekmīgāku kā citus gadus, tomēr, visticamāk nelavēlīgā substrāta dēļ, vējš zīriņu olas regulāri izpūš no ligzdām. Zīriņu ligzdošanu uz piestātnes acīmredzot sekmējis tas, ka ogļu pārkraušanas darbi vairs nenotiek. Tāpat kā pēdējos pāris gadus, arī šogad tika konstatēts ligzdojam viens jūrasžagatu pāris.

Šogad samazinājies salā ligzdojošo pīļu skaits. Kopā tika konstatētas 29 pīļu ligzdas, kas vērtējams kā labs rādītājs. No visām ligzdām 26 bija meža pīļu (77% sekmīgu ligzdu), bet trīs – pelēko pīļu ligzdas (100 % sekmīgu ligzdu). Šogad sekmīgo ligzdu īpatsvars, skaitot abas sugas kopā, ir vērtējams kā ļoti labs – 79,3% (64% pērn). Vidējais četru gadu sekmības rādītājs pīlēm ir 75 %, kas ir augstāk nekā vidēji citās dabiskajās dzīvotnēs. Galvenais faktors, kas veicina sekmīgu pīļu ligzdošanu, ir lielā sudrabkaiju kolonija, kā arī salas faktors – potenciālajiem ligzdu postītājiem to ir grūtāk sasniegt. Diemžēl šogad konstatēts augsts nešķīlušos olu īpatsvars pīlēm – 41 % ligzdu, kas ir otrais augstākais kopš 2019. gada, kad rādītājs bija pat 55 %.

Pērn, spriežot pēc postījumu pazīmēm, radās aizdomas, ka salu regulāri apmeklē Amerikas ūdele. Šogad tās darbība nav droši konstatēta. Pīļu ligzdu postījumus, kurus bija iespējams noteikt, veikuši putni. Līdzīgi kā citus gadus, arī šogad atrasti bojāgājuši sudrabkaiju jaunie putni. Tomēr visu putnu bojāejas cēloni nav iespējams noteikt. Šogad uz salas tika konstatēti arī vistu vanaga plēsumi – nometītas jaunās sudrabkaijas.

Jāturpina periodiska krūmu apauguma likvidēšana. Pēc šī gada ligzdošanas sezonas nav nepieciešams veikt krūmu ciršanas darbus. Pēc pašreizējā vērtējuma to būtu nepieciešams darīt tikai pēc 2025. gada sezonas. Kopumā Žurku sala ir laba ūdensputnu ligzdošanas vieta, un atzīstama kā **labs piemērs tam, kā ar mērķtiecīgu darbību**

iespējams uzlabot ūdensputnu, t.sk. aizsargājamu sugu, ligzdošanas vietas. Noteikti būtu nepieciešams apsvērt Žurku salā izveidot speciālu, ar oļiem/granti noklātu, upes zīriņiem paredzētu ligzdošanas vietu. Šāda vieta veicinātu putnu pārvākšanos no piestātnes uz vietu, kas tiem būtu piemērotāka, kā arī neradītu konfliktu ar potenciālajiem piestātnes izmantotājiem. Provizoriski tas varētu būt Žurku salas ziemeļu gals. Iesākumā ar oļiem klātais laukums varētu būt ap 10 m² (ideālā gadījumā – vairāk). Oļiem vai grantij jābūt samērā smalkas frakcijas, līdz 1 cm lieliem. Tomēr, ja līdzekļi atļauj šādu ligzdošanas vietu Žurku salā izveidot, pirms to veikt, iesakām konsultēties ar ornitologiem, lai detalizētāk apspriestu izveidi.

2. **Krēmeros** 2019. gadā pēc vērienīgajiem niedru pļaušanas un koku/krūmu ciršanas pasākumiem novērota pozitīva ietekme uz teritorijā sastopamajiem putniem. Tomēr jau 2020. gadā un 2021. gadā, turpinoties intensīvai atjaunoto pļavu aizaugšanai ar krūmiem, kokiem un niedrēm, situācija būtiski pasliktinājās. Atkārtoti Rīgas brīvosta pļaušanas darbus veikusi pirms 2022. gada sezonas, ievērojami uzlabojot situāciju teritorijā. Šobrīd ir atjaunota piekrastes pļava, izpļauts niedrājs. Pēc šī gada sezonas pļaut nav nepieciešams.

Krēmeru dabas liegumā ligzdojošo putnu lielākais drauds ir nekontrolētā plēsīgo zīdītāju (redzēta lapsa; iespējams, dzīvo arī Amerikas ūdele) un pelēko vārnu darbība. Tieši plēsēju dēļ nesekmīga bijusi lielo ķīru ligzdošana gan 2019. gadā (mēģināja ligzdot daži pāri), gan 2020. gadā (nesekmīga 100-200 pāru liela kolonija). Vēlākos gados lielie ķīri šeit ligzdot nav pat mēģinājuši. Lielo ķīru kolonijas neesamības dēļ vieta kļūst mazāk pievilcīga bridējputniem un pīlēm. Vienīgais ūdensputns, kas pēdējos gadus sekmīgi ligzdo lieguma teritorijā, ir paugurknābja gulbis. Krēmeriem ir potenciāls kā veiksmīgai ūdensputnu, t.sk. aizsargājamo sugu ligzdošanas, atpūtas un barošanās vietai, ja tiek veikti mērķtiecīgi biotopu izveides un uzturēšanas pasākumi, tomēr tie prasa lielus līdzekļus. Rīgas brīvosta 2023. gada ziemā finansēja septiņu mākslīgo ligzdu meža pīlēm izvietošanu Krēmeros. Lai gan neviena no tām netika apdzīvota ne 2023. ne 2024. gada sezonās, tas ir laika jautājums, līdz pīles tajās sāks ligzdot – vietējai populācijai “jāatklāj” to sniegtās priekšrocības. Vairākās ligzdvietās ir konstatēta pīļu klātbūtne – spalvas un pūkas. Pagaidām septiņas ligzdas ir pietiekams daudzums, bet, vērtējot to apdzīvotību, turpmākajos gados to skaitu varētu palielināt.

3. Mīlestības salā kopš 2009. gada nav notikušas būtiskas ūdensputnu un citu putnu faunas izmaiņas ne sugu sastāva, ne skaita ziņā. Diemžēl nav izdevies kā ligzdotājus šeit piesaistīt kaijveidīgos putnus. Tāpat kā iepriekš, šo teritoriju - abus ezeriņus (ieskaitot mākslīgās saliņas centrālajā ezeriņā), niedrāju un mitrās pļavas kā ligzdošanas vietu izmanto tādas ūdensputnu sugas kā paugurknābja gulbis, meža pīle, lielā gaura, cekuldūkuris un laucis. Vairāku sugu ūdensputni, t.sk. kaijveidīgie, Mīlestības salā uzturas barojoties vai atpūšoties. Šajā sezonā uz mākslīgajām saliņām atrastas piecas meža pīļu ligzdas, bet, diemžēl, sekmīgi izvesta tikai viena, pārējās tikušas izpostītas. Sekmīgi ir ligzdojis paugurknābja gulbis un divi pāri lauču. Šogad novērots samērā liels spalvmetēju meža pīļu bars, ap 100 putnu.

Salā ligzdo daudzas zvirbuļveidīgo putnu sugas, kas apdzīvo salas niedrājus, krūmājus, pelēko kāpu, pļavas un mežus. Pamatoti var uzskatīt, ka Mīlestības salas lielākā vērtība ir tieši lielais dažādu biotopu kopums, kas tajā atrodams, nodrošinot dzīvotnes ne tikai ūdensputniem, bet arī daudzām citām, t.sk. aizsargājamām, putnu sugām.

Lai piesaistītu šai teritorijai lielāku ūdensputnu sugu skaitu, t.sk. kaijveidīgos putnus, kuru klātbūtne savukārt kļūtu par signālu arī citām sugām, ka tajā ir iespējama sekmīga ligzdošana, būtu jāveic vērīenīgi biotopu pārveidošanas pasākumi. Tomēr arī tie nav garantija tam, ka sugu daudzveidība būtiski palielināsies, jo daudzām sugām trūkst brīvo rezervju, kas varētu kolonizēt jaunradītās dzīvotnes. Arī plēsīgo zīdītāju spiediens uz ūdensputniem šādās salīdzinoši nelielās teritorijās ir tik liels, ka, neveicot to kontroli, arī ligzdošanai piemērotas vietas kļūst par “ekoloģiskajiem slazdiem” – putni sāk ligzdot, bet to ligzdas tiek izpostītas un turpmāk tie šādas vietas ligzdošanai vairs neizvēlas.

Šobrīd būtiskākais pasākums būtu Mīlestības salas ezeriņos izvietot vairākas (maksimums līdz septiņām) mākslīgās ligzdvietas meža pīlēm. Pirms nākamā gada sezonas pļaušana nav nepieciešama.

4. Ieteikumi/secinājumi kas attiecināmi uz teritorijām kopumā:

Viss augstākminētais kopumā liecina par to, ka, **pareizi veicot dažāda veida biotehniskos pasākumus, ir iespējams uzlabot ūdensputnu dzīves apstākļus, tādējādi paaugstinot sugu daudzveidību un vismaz daļēji kompensējot attiecīgo biotopu zudumu antropoloģiskā spiediena rezultātā.**

Turpmākajos gados vēlams turpināt visu trīs vietu monitoringu attiecībā uz ligzdojošajiem ūdensputniem, lai konstatētu notikušās izmaiņas, novērtētu veikto pasākumu rezultātus un izstrādātu pamatotus ieteikumus ligzdošanas apstākļu uzlabošanai.